

МАЛА ГІДРОЕНЕРГЕТИКА УКРАЇНИ

2 частина
2018 р.

Огляд законодавства щодо основних документів дозвільного та іншого характеру для будівництва малих ГЕС/ГАЕС в Україні

Автор: Левіна Галина

Цей документ розроблено на замовлення та за фінансової підтримки Всесвітнього фонду природи WWF в Україні.

Думки авторів, викладені у цьому документі, можуть не співпадати з позицією Всесвітнього фонду природи WWF в Україні.

Інформаційні матеріали, які використані для складання цього документу та представлені в ньому з посиланнями на джерела інформації, обиралися на власний розсуд авторів та не погоджувалися з Всесвітнім фондом природи WWF в Україні.

Мала гідроенергетика України, 2018:

- 1) I частина: Стислий огляд законодавства України щодо основних засад розвитку малої гідроенергетики*
- 2) II частина: Огляд законодавства щодо основних документів дозвільного та іншого характеру для будівництва малих ГЕС/ГАЕС в Україні*
- 3) III частина: Законодавчі обмеження в Україні щодо розміщення малих ГЕС/ГАЕС на територіях природно-заповідного фонду та територіях іншого природоохоронного призначення*
- 4) (у розробці) Права та можливі дії громади за законодавством України, яка виступає проти будівництва ГЕС/ГАЕС (скарги, громадські слухання тощо) та юридична оцінка їх наслідків й значення (рекомендаційне, обов'язкове тощо).*

2 ЧАСТИНА. Огляд законодавства щодо основних документів дозвільного та іншого характеру для будівництва малих ГЕС/ГАЕС в Україні

Зміст

1. Вступ	3
2. СКОРОЧЕННЯ.....	6
3. Основні документи дозвільного та іншого характеру для будівництва малих ГЕС/ГАЕС в Україні.....	7
3.1 Висновок з оцінки впливу на довкілля	7
3.2 Документ, що підтверджує право власності чи право користування земельною ділянкою.....	10
3.3 Вихідні дані	16
3.4 Проектна (проектно-кошторисна) документація на будівництво.....	20
3.5 Письмовий звіт експертизи проекту будівництва.....	23
3.6 Дозвіл на виконання будівельних робіт (а також підготовчих робіт)	26
3.7 Сертифікат про прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками.....	29
3.8 Дозвіл на спеціальне водокористування	31
3.9 Дозвіл на початок виконання робіт підвищеної небезпеки	33
4. Список використаних джерел	36

1. Вступ

Відповідно до Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015¹, **«розвиток відновлюваної енергетики з урахуванням пріоритетності завдань екологічної безпеки»** визнано одним із пріоритетів «забезпечення енергетичної безпеки» (як складової основних напрямів державної політики національної безпеки України).

Це стратегічне державне завдання стосується всіх видів, галузей (підгалузей) відновлювальної енергетики України, в тому числі й гідроенергетики в цілому та малої гідроенергетики й мікро-, міні-, малих гідроелектростанцій, зокрема.

Згідно з абз. 16-18 ст. 1 Закону України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 р. № 555-IV² зроблено наступні законодавчі визначення таких об'єктів малої гідроенергетики як: **мікрогідроелектростанція** (це електрична станція, що виробляє електроенергію за рахунок використання гідроенергії, встановлена потужність якої не перевищує 200 кВт); **мінігідроелектростанція** (електрична станція, що виробляє електроенергію за рахунок використання гідроенергії, встановлена потужність якої становить більше 200 кВт, але не перевищує 1 МВт); **мала гідроелектростанція** (електрична станція, що виробляє електроенергію за рахунок використання гідроенергії, встановлена потужність якої становить більше 1 МВт, але не перевищує 10 МВт) (надалі також малі ГЕС).

Однак, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 р. № 808³, **ГЕС на річках незалежно від їх потужності (включаючи малі ГЕС) та ГАЕС** визнано такими, що становлять **підвищену екологічну небезпеку**. Отже, їх розвиток повинен здійснюватися виважено, обґрунтовано, під чітким державним контролем.

Підтримуючи цю позицію статтею 22 Водного кодексу України⁴, передбачено, що **для забезпечення екологічної безпеки** під час розміщення, проектування і будівництва нових і реконструкції діючих підприємств, споруд та інших об'єктів, пов'язаних з використанням вод, повинна здійснюватися **оцінка впливу на довкілля (ОВД)** у порядку, що визначається законодавством.

Згідно з ч. 3 ст. 3 самого Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»⁵ (надалі також Закон про ОВД), **ГЕС на річках незалежно від потужності (тобто і малі ГЕС — прим.) та ГАЕС** віднесено до другої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, **які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають обов'язковій оцінці впливу на довкілля** (надалі — ОВД).

При чому, з метою упередження, планована діяльність з розміщення, проектування і будівництва нових і реконструкції діючих малих ГЕС/ГАЕС підлягає ОВД **до прийняття рішення** про провадження планованої діяльності, в т. ч. тієї, що має транскордонний вплив на довкілля (ч. 1 ст. 3, ч. 1 ст. 14 Закону про ОВД), здійснюється з обов'язковим **проведенням громадського обговорення** відповідно до статей 7, 8 та 14 Закону про ОВД та нещодавно прийнятого **Порядку проведення громадських слухань у процесі ОВД**⁶ (п. 2 ч. 1 ст. 2 Закону про ОВД). Така оцінка має запобігти заподіяння шкоди довкіллю, забезпечити екологічну

¹ Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

² Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 р. № 555-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/555-15>

³ А саме п. 2 Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 р. № 808 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/808-2013-%D0%BF>

⁴ Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80/page2?text=%E4%EE%E2%EA%B3%EB%EB%FF#w15>

⁵ Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. № 2059-VIII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>

⁶ Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 989 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/989-2017-%D0%BF>

безпеку, охорону довкілля, раціональне використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, в т. ч. у сфері енергетики під час будівництва та експлуатації малих ГЕС/ГАЕС, яка може мати значний вплив на довкілля.

Відповідно до Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки⁷, одним із шляхів розвитку малої гідроенергетики в Україні стратегічно визнано саме **будівництво нових потужностей** (тобто нових мікро-, міні-, та малих ГЕС/ГАЕС — прим.).

В такому випадку, відповідно до абз. 5 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI⁸, мікро-, міні-, та малі ГЕС/ГАЕС в процесі їх проектування та будівництва визнаються **об'єктами будівництва** та підпадають під дію спеціального законодавства у сфері містобудування та архітектурної діяльності.

За «**класами наслідків (відповідальності) об'єктів будівництва**» (CC1 – незначні наслідки; CC2 – середні наслідки; CC3 – значні наслідки)⁹ мікро-, міні- та малі ГЕС не можуть бути віднесені до класу наслідків (відповідальності) CC1 – незначні наслідки та підпадають під ознаки об'єктів будівництва **за класом наслідків (відповідальності) CC2- середні наслідки та CC3 – значні наслідки**.

Загальнообов'язковою системою віднесення всіх об'єктів будівництва до класів наслідків (відповідальності) була введена в Україні з 10 червня 2017 року після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення містобудівної діяльності» від 17.01.2017 р. № 1817-VIII¹⁰.

Залежно від ідентифікації об'єкта будівництва за тим чи іншим класом наслідків (відповідальності) визначаються вимоги та процедура для проектування й будівництва, встановлюється перелік обов'язкових документів дозвільного характеру тощо, які необхідні для їх створення.

При чому, слід уточнити, що вказані «класи наслідків (відповідальності) об'єктів будівництва» прийшли на заміну поділу об'єктів будівництва на «категорії складності» (I, II, III, IV, V), відповідно до якого **всі ГЕС на річках незалежно від потужності (включаючи малі ГЕС) та ГАЕС відносились до IV або до V категорій складності**¹¹.

Для забезпечення безпроблемного переходу на нову систему поділу об'єктів будівництва, в п. 5 Прикінцевих та перехідних положень вищевказаного Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення містобудівної діяльності» встановлено, що з дня набрання чинності цим Законом (тобто з 10.06.2017 р.) об'єкти будівництва: I та II категорій складності належать відповідно до об'єктів з незначними (CC1) наслідками; III та IV категорій складності — до об'єктів з середніми (CC2) наслідками; V категорії складності — до об'єктів із значними (CC3) наслідками.

Для виділення законодавчих ознак поділу об'єктів будівництва на класи наслідків (відповідальності), у ч. 5 ст. 32 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» встановлено, що:

⁷ Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2010 р. № 243 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF>

⁸ Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>

⁹ Відповідно до ст. 32 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>

¹⁰ Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення містобудівної діяльності» від 17.01.2017 р. № 1817-VIII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1817-19>

¹¹ Відповідно до Порядку віднесення об'єктів будівництва до IV і V категорій складності, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 27.04.2011 р. № 557 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/557-2011-%D0%BF>; ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2003 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва (зі зміною 1) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dbn.co.ua/load/normativy/dstu/5-1-0-1032>

- до класу наслідків (відповідальності) СС1 – незначні наслідки, не можуть бути віднесені, зокрема, а) об'єкти підвищеної небезпеки, ідентифіковані відповідно до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»; б) об'єкти, які підлягають оцінці впливу на довкілля відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;
- до класу наслідків (відповідальності) СС3 – значні наслідки відносяться, зокрема, об'єкти підвищеної небезпеки, ідентифіковані відповідно до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» тощо.

Ці законодавчі вимоги чітко вказують, що мікро-, міні- та малі ГЕС не можуть бути віднесені до класу наслідків (відповідальності) СС1 – незначні наслідки та підпадають під ознаки об'єктів будівництва **за класом наслідків (відповідальності) СС2- середні наслідки та СС3 – значні наслідки.**

Пунктом 5 статті 25 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» встановлено, що проектування та будівництво будь-яких об'єктів (тобто і мікро-, міні- та малі ГЕС/ГАЕС — прим.) здійснюється **власниками або користувачами земельних ділянок** у такому порядку:

- 1) отримання замовником або проектувальником **вихідних даних**;
- 2) розроблення **проектної документації** та проведення у випадках, передбачених статтею 31 цього Закону, її **експертизи**;
- 3) **затвердження проектної документації**;
- 4) **виконання підготовчих та будівельних робіт**;
- 5) **прийняття в експлуатацію** закінчених будівництвом об'єктів;
- 6) **реєстрація права власності** на об'єкт містобудування.

При чому, згідно з п. 5 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р.№ 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 р.№ 747)¹², будівельні роботи можуть виконуватись замовником лише після отримання документа, що посвідчує право власності чи користування, або договору суперфіцію (чи сервітуту — прим.).

З метою сталого розвитку територій, забезпечення екологічної безпеки, врахування державних, громадських та приватних інтересів, дотримання під час будівництва мікро-, міні- та малих ГЕС/ГАЕС чи інших об'єктів режиму законності та правопорядку, на кожному з вищеописаних етапів законодавством встановлені обов'язкові процедури, та визначені документи дозвільного чи іншого характеру, які повинні бути отримані, створені тощо.

В даному дослідженні оглядово представлені основні документи дозвільного та іншого характеру, що повинні бути створені, подані, отримані в Україні для законного будівництва малих ГЕС/ГАЕС (до моменту введення об'єкта будівництва в експлуатацію), а також деякі документи дозвільного характеру, необхідні й в процесі експлуатації, зокрема, для здійснення спеціального водокористування та забезпечення безпеки для людини й довкілля.

¹² Порядок виконання підготовчих та будівельних робіт, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р.№ 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 р.№ 747 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-%D0%BF>

2. СКОРОЧЕННЯ

АРК — Автономна Республіка Крим

ГАЕС — гідроакумуюча електростанція

ГЕС — гідроелектростанція

ЗМІ — засоби масової інформації

ОВД — оцінка впливу на довкілля

3. Основні документи дозвільного та іншого характеру для будівництва малих ГЕС/ГАЕС в Україні

3.1 Висновок з оцінки впливу на довкілля

ВИСНОВОК З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ — це документ, що містить оцінку впливу на довкілля планованої діяльності¹³, зокрема величини та масштабів такого впливу (площа території та чисельність населення, які можуть зазнати впливу), характеру (у тому числі - транскордонного), інтенсивності і складності, ймовірності, очікуваного початку, тривалості, частоти і невідворотності впливу (включаючи прямий і будь-який опосередкований, побічний, кумулятивний, транскордонний, короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий, постійний і тимчасовий, позитивний і негативний впливи), передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення впливу на довкілля, в якій визначена допустимість чи обґрунтовано недопустимість провадження планованої діяльності та визначено екологічні умови її провадження (ч. 1 ст. 9 Закону України «Про ОВД»).

До висновку з оцінки впливу на довкілля додається звіт про громадське обговорення (ч. 6 ст. 9 Закону України «Про ОВД»).

Оцінка впливу на довкілля — це процедура, що передбачає:

- 1) підготовку суб'єктом господарювання звіту з ОВД;
- 2) проведення громадського обговорення;
- 3) аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з ОВД, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;
- 4) надання уповноваженим органом мотивованого висновку з ОВД, що враховує результати аналізу, передбаченого цим пунктом 3;
- 5) врахування висновку з ОВД у рішенні про провадження планованої діяльності.

Основні нормативно-правові акти: Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР (ст. 22); Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI (ст. 31, ч. 3, 4 ст. 37 та інші); Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV¹⁴ (ч. 5 ст. 7 та інші); Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 р. № 2806-IV¹⁵; Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI¹⁶ (п. 4 Переліку, розміщеного в Додатку до даного Закону); Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. № 2059-VIII; Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затверджений постановою Кабінету Міністрів України

¹³ **Планована діяльність** — планована господарська діяльність, що включає будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, інше втручання в природне середовище; планована діяльність не включає реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, розширення, перепрофілювання об'єктів, інші втручання в природне середовище, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України (п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. № 2059-VIII).

¹⁴ Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/687-14>

¹⁵ Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 р. № 2806-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>

¹⁶ Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3392-17?nreg=3392-17&find=1&text=%E4%E2%E3%EB%EB%FF&x=0&y=0#w11>

від 13.12.2017 р. № 989; Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1026¹⁷; ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС)» (зі зміною №1)¹⁸

Місце в процедурі проектування та будівництва: до прийняття рішення про провадження планованої діяльності (*ч. 1 ст. 3 Закону України «Про ОВД»*)

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання:

- є обов'язковим для отримання у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, в т. ч. в частині екологічних умов провадження планованої діяльності; є обов'язковим для виконання;
- враховується при прийнятті рішення про провадження планованої діяльності та може бути підставою для відмови у видачі рішення про провадження планованої діяльності

(ч. 1 ст. 3, ч. 2, 5 ст. 9 Закону України «Про ОВД»)

Також відповідно до *п. 4 ст. 3 Закону України «Про ОВД»* проголошено, що забороняється розпочинати провадження планованої діяльності без ОВД (для якої вона є обов'язковою та отримання рішення про провадження планованої діяльності).

Суб'єкт видачі: Міністерство екології та природних ресурсів України (як уповноважений центральний орган) або обласна, Київська та Севастопольська міська держадміністрація (відповідний підрозділ з питань екології та природних ресурсів), орган виконавчої влади АРК з питань екології та природних ресурсів (як уповноважений територіальний орган) (*п. 4, 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про ОВД»*)

Строк підготовки/видачі: протягом 25 робочих днів з дня завершення громадського обговорення (а в разі здійснення процедури оцінки транскордонного впливу — з дня завершення цієї процедури та затвердження рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля) (*ч. 6 ст. 9 Закону України «Про ОВД»*)

Строк дії: втрачає силу через 5 років у разі, якщо не було прийнято рішення про провадження планованої діяльності. Якщо до отримання рішення про провадження планованої діяльності внесено зміни до проектної документації чи зміни до законодавства, які вимагають зміни екологічних умов, визначених у Висновку з ОВД, оцінка впливу на довкілля здійснюється повторно. Висновок з ОВД протягом 5 років з дня прийняття рішення про провадження планованої діяльності може бути використаний для отримання інших документів дозвільного характеру, передбачених законодавством, за умови що вони не передбачають встановлення (затвердження) змін у діяльності, затвердженій (схваленій) рішенням про провадження планованої діяльності або подовження строків її провадження (*ч. 8, 9 ст. 9 Закону України «Про ОВД»*)

¹⁷ Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1026 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF/paran79#n79>

¹⁸ ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС)» (зі зміною №1) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-794>

Платність/безоплатність отримання: безоплатно (ч. 6 ст. 9 Закону України «Про ОВД»)

Однак, за проведення громадського обговорення в процесі ОВД справляється плата, за рахунок якої оплачуються: експертні послуги членів експертних комісій з ОВД, організація громадських слухань (оренда приміщень для проведення громадських слухань, технічне забезпечення проведення громадських слухань, відрядження, друк та копіювання матеріалів, обслуговування копіювальної техніки, канцелярське приладдя, доступ до Інтернету, послуги організатора громадських слухань) та проведення громадського обговорення за процедурою оцінки транскордонного впливу (за винятком перекладу звіту з ОВД та іншої необхідної документації суб'єкта господарювання, які забезпечуються суб'єктом господарювання). При чому, плата за проведення громадського обговорення не може використовуватися на оплату праці працівників уповноваженого територіального або центрального органу, придбання автотранспортних засобів, меблів, мобільних телефонів та проведення ремонту кабінетів (ч. 10

ст. 9 Закону України «Про ОВД», п. 14, 22 Порядку передачі документації для надання висновку з ОВД та фінансування ОВД, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1026)

Оприлюднення (обов'язкове):

- інформація про висновок з ОВД (із зазначенням органу, номера та дати його прийняття) повинна бути оприлюднена суб'єктом господарювання протягом 3 робочих днів з дня його прийняття шляхом: **а)** опублікування в друкованих ЗМІ (не менше двох), визначених суб'єктом господарювання, територія розповсюдження яких охоплює адміністративно-територіальні одиниці, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, **б)** також розміщена на дошках оголошень органів місцевого самоврядування або в інших громадських місцях на території, де планується провадити плановану діяльність, **в)** або оприлюднена в інший спосіб, що гарантує доведення інформації до відома мешканців відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на території якої планується розміщення об'єкта, чи до відповідної територіальної громади, яка може зазнати впливу планованої діяльності, та інших зацікавлених осіб;

- висновок з ОВД (із зазначенням органу, номера та дати його прийняття) повинен бути оприлюднений уповноваженим територіальним або центральним органом протягом 3 робочих днів з дня його прийняття шляхом розміщення на офіційному веб-сайті в мережі Інтернет уповноваженого територіального/центрального органу;

- висновок з ОВД повинен бути внесений уповноваженим територіальним або центральним органом протягом 3 робочих днів з дня його прийняття до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (<http://eia.menr.gov.ua>). Інформація, внесена до цього реєстру є відкритою, вільний доступ до неї забезпечується через мережу Інтернет

(ч. 2, 3, 4, 9, 10 ст. 4; ч. 7 ст. 9 Закону України «Про ОВД»)

3.2 Документ, що підтверджує право власності чи право користування земельною ділянкою¹⁹

1) право власності на земельну ділянку (тобто право володіти, користуватися і розпоряджатися) може посвідчуватись (підтверджуватись), наприклад:

- записом в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, що в свою чергу підтверджується (витягом, інформаційною довідкою з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно) (з 01.01.2016 р.),
- свідоцтвом про право власності на нерухоме майно (для новосформованих земельних ділянок, які надавались на підставі рішення місцевої ради, розпорядження місцевої державної адміністрації або заяви власника, в разі зміни цільового призначення земельної ділянки чи її поділу тощо, що видавались з 01.01.2013 р. до 31.12.2015 р.),
- державним актом на право приватної власності на землю, державним актом на право власності на землю, державним актом на право власності на земельну ділянку, зареєстрованими у встановленому порядку²⁰;
- цивільно-правовою угодою щодо відчуження земельної ділянки (шляхом купівлі-продажу, міни, дарування, ренти тощо), у разі набуття права власності на земельну ділянку за такою угодою, зареєстрованою у встановленому порядку;
- свідоцтвом про право на спадщину, зареєстрованим у встановленому порядку.

Земля в Україні може перебувати у приватній, комунальній та державній власності (ч. 3 ст. 78 Земельного кодексу України)

2) право користування земельною ділянкою може посвідчуватись (підтверджуватись), наприклад:

- записом в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, що в свою чергу підтверджується (витягом, інформаційною довідкою з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно) з 01.01.2016 р.,
- договором оренди земельної ділянки, зареєстрованим у встановленому порядку — тобто договором, за яким орендодавець зобов'язаний за плату передати орендареві земельну ділянку у володіння і користування на певний строк, а орендар зобов'язаний використовувати земельну ділянку відповідно до умов договору та вимог земельного законодавства. Право оренди земельної ділянки — це засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для провадження підприємницької та іншої діяльності (ч. 1 ст. 93 Земельного кодексу України). В оренду можуть передаватись земельні ділянки, що перебувають у власності громадян, юридичних осіб, комунальній або державній власності (ст. 3 Закону України «Про оренду землі»).
- державним актом на право постійного користування землею, зареєстрованим у встановленому порядку²¹. Право постійного користування земельною ділянкою - це право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку. Права постійного користування земельною ділянкою із земель державної та комунальної власності набуває вичерпний перелік суб'єктів,

¹⁹ Відповідно до ч. 2 ст. 116 Земельного кодексу України від 25.10.2001 № 2768-III, набуття права на землю громадянами та юридичними особами здійснюється шляхом передачі земельних ділянок у власність або надання їх у користування.

²⁰ Пунктом 10 статті 28-1 розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI визначено, що документи, якими було посвідчено право власності чи право постійного користування земельною ділянкою, видані до набуття чинності цим Законом, є дійсними.

²¹ Пунктом 10 статті 28-1 розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI визначено, що документи, якими було посвідчено право власності чи право постійного користування земельною ділянкою, видані до набуття чинності цим Законом, є дійсними.

встановлений законодавством, серед яких: а) підприємства, установи та організації, що належать до державної та комунальної власності (ч. 1, 2 ст. 92 *Земельного кодексу України*).

Також до основної земельної ділянки під розміщення мікро-, міні-, малих ГЕС/ГАЕС, можуть бути набуті у користування земельні ділянки за:

- договором про встановлення земельного сервітуту, зареєстрованим у встановленому порядку. Сервітут, крім договору, може бути встановлений також законом, заповітом або рішенням суду (ст. 98, 100, 125 *Земельного кодексу України*, ст. 395 *Цивільного кодексу України*, ч. 1 ст. 4, 5 *Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»*).

Право земельного сервітуту — це право власника або землекористувача земельної ділянки чи іншої заінтересованої особи на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками) (ч. 1 ст. 98 *Земельного кодексу України*). Встановлення земельного сервітуту не веде до позбавлення власника земельної ділянки, щодо якої встановлений земельний сервітут, прав володіння, користування та розпорядження нею (ч. 3. ст. 98 *Земельного кодексу України*). До різновидів земельного сервітуту відноситься, наприклад, право встановлення будівельних риштувань та складування будівельних матеріалів з метою ремонту будівель і споруд; право прокладати на свою земельну ділянку водопровід із чужої природної водойми або через чужу земельну ділянку; право відводу води зі своєї земельної ділянки на сусідню або через сусідню земельну ділянку (п. «Г», «Г», «Ж» ч. 1 ст. 99 *Земельного кодексу України*). Також може надаватись земельна ділянка для розміщення ліній електропередач тощо;

- договором про право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій), зареєстрованим у встановленому порядку (тобто може надаватись для цілей забудови — прим.). Таке право може виникати також на підставі заповіту (ч. 1 ст. 102-1 *Земельного кодексу України*, ст. 395, 413-417 *Цивільного кодексу України*, ч. 1 ст. 4, 5 *Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»*).

Право власності на земельну ділянку, а також право постійного користування та право оренди земельної ділянки виникають з моменту державної реєстрації цих прав (ст. 125 *Земельного кодексу України*).

Для мікро-, міні-, малих ГЕС/ГАЕС можуть надаватись земельні ділянки з цільовим призначенням «землі енергетики/енергетичної системи» (п. «ж» ч. 1 ст. 19, ст. 76 *Земельного кодексу України*). Відповідно до ч. 2 ст. 24 *Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»*, забудова земельної ділянки здійснюється в межах її цільового призначення, встановленого відповідно до законодавства. Згідно з ч. 1 ст. 76 *Земельного кодексу України*, землями енергетичної системи визнаються землі, надані під електрогенеруючі об'єкти (атомні, теплові, гідроелектростанції, електростанції з використанням енергії вітру і сонця та інших джерел), під об'єкти транспортування електроенергії до користувача.

Земельні ділянки з іншим цільовим призначенням можуть бути передані лише у випадку зміни цього іншого цільового призначення земельної ділянки на цільове призначення «землі енергетики/енергетичної системи», що здійснюється у порядку, встановленому законодавством (переважно крім земельних ділянок сільськогосподарського призначення, особливо такої її складової як сільськогосподарські угіддя).

Також, за загальним правилом, законодавством встановлена заборона на передачу (надання) земельних ділянок із земель державної або комунальної власності у власність чи користування фізичним та юридичним особам для містобудівних потреб, у разі відсутності плану

зонування²² або детального плану території²³, затвердженого відповідно до вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (ч. 3 ст. 24 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»). Існує шість винятків із цього загального правила, серед яких, наприклад, розташування на земельній ділянці будівлі (споруди), що перебуває у власності фізичної або юридичної особи; надання земельної ділянки для розміщення лінійних об'єктів транспортної та енергетичної інфраструктури (доріг, мостів, естакад, ліній електропередачі, зв'язку) тощо (п. 1, 4 ч. 3 ст. 24 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»).

Відповідно до ч. 1 ст. 35 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», після набуття права на земельну ділянку та відповідно до її цільового призначення, замовник може виконувати підготовчі роботи, визначені будівельними нормами, стандартами і правилами, з повідомленням органу державного архітектурно-будівельного контролю (див. детальніше — «дозвіл на виконання будівельних робіт»).

Основні нормативно-правові акти: Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III²⁴; Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV²⁵; Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI (ст. 24 та інші); Закон України «Про оренду землі» від 25.10.2001 № 2768-III²⁶; Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р. № 1952-IV; Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI²⁷, Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-XII²⁸; Порядок інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від

²² **План зонування території** розробляється на основі генерального плану населеного пункту (у його складі або як окремий документ) з метою визначення умов та обмежень використання території для містобудівних потреб у межах визначених зон, а також з метою створення сприятливих умов для життєдіяльності людини, забезпечення захисту територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, запобігання надмірній концентрації населення і об'єктів виробництва, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища, охорони та використання територій з особливим статусом, у тому числі ландшафтів, об'єктів історико-культурної спадщини, а також земель сільськогосподарського призначення і лісів. План зонування території встановлює функціональне призначення, вимоги до забудови окремих територій (функціональних зон) населеного пункту, їх ландшафтною організації. Параметри використання території та будівель, запропонованих для розташування у межах декількох земельних ділянок або окремої земельної ділянки, зокрема функціональне призначення, граничні поверховість та площа забудови, можливе розміщення на ділянці, є обов'язковими для врахування під час зонування відповідної території. Перелік зазначених параметрів визначає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування. Внесення змін до плану зонування території допускається за умови їх відповідності генеральному плану населеного пункту (ч. 1, 2, 4, 5 ст. 18 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI).

²³ **Детальний план у межах населеного пункту** уточнює положення генерального плану населеного пункту та визначає планувальну організацію і розвиток частини території. Детальний план розробляється з метою визначення планувальної організації і функціонального призначення, просторової композиції і параметрів забудови та ландшафтною організації кварталу, мікрорайону, іншої частини території населеного пункту, призначених для комплексної забудови чи реконструкції. **Детальний план території за межами населених пунктів** розробляється відповідно до схеми планування території (частини території) району та/або області з урахуванням державних і регіональних інтересів.

Детальний план території складається із графічних і текстових матеріалів. Матеріали детального плану території не можуть містити інформацію з обмеженим доступом та бути обмеженими в доступі. Внесення змін до детального плану території допускається за умови їх відповідності генеральному плану населеного пункту та плану зонування території (ч. 1, 2, 5, 7, 10 ст. 19 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI).

²⁴ Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

²⁵ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran3598#n3598>

²⁶ Закон України «Про оренду землі» від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/161-14>

²⁷ Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>

²⁸ Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-XII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

03.06.2013 р. № 483²⁹; постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження форм державного акта на право власності на земельну ділянку та державного акта на право постійного користування земельною ділянкою» від 02.04.2002 р. № 449³⁰ (втратила чинність 23.07.2013 р. згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 3 червня 2013 р. № 483); Порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1141³¹; Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 р. № 1127 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 р. №553³²); Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5³³

Місце в процедурі проектування та будівництва: до отримання вихідних даних, проектування, будівництва та експлуатації

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання: є обов'язковим для будівництва об'єктів

Згідно з ч. 4 ст. 26 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», право на забудову земельної ділянки реалізується її власником або користувачем за умови використання земельної ділянки відповідно до вимог містобудівної документації.

Відповідно до п. 5 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 466, будівельні роботи можуть виконуватись замовником лише після отримання документа, що посвідчує право власності чи користування, або договору суперфіцію (чи сервітуту — прим.) та видачі замовнику дозволу на виконання будівельних робіт — щодо об'єктів, які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками.

Суб'єкт підготовки/видачі: надання земельних ділянок у власність чи користування із земель державної або комунальної власності здійснюється органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування (також набуття цих прав може бути здійснено за результатами аукціону) (ч. 1 ст. 116, ч. 1 ст. 123, ч. 1 ст. 124, 127 Земельного кодексу України).

Передача земельних ділянок у власність чи користування (оренду), із земель, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб, здійснюється власником цієї земельної ділянки (крім суборенди) або уповноваженою ним особою, а також особою, яка управляє спадщиною у випадках, визначених законодавством (ч. 4 ст. 124 Земельного кодексу України, Цивільний кодекс України, ст. 4 Закону України «Про оренду землі»)

Строк підготовки/видачі: надання земельних ділянок у власність чи користування із земель державної або комунальної власності здійснюється у порядку, визначеному законодавством (що поділяється на ряд складових — стадій, для яких, як правило, встановлені окремі строки).

²⁹ Порядок інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.2013 р. № 483 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/483-2013-%D0%BF>

³⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження форм державного акта на право власності на земельну ділянку та державного акта на право постійного користування земельною ділянкою» від 02.04.2002 р. № 449 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/449-2002-%D0%BF>

³¹ Порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1141 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1141-2011-%D0%BF/page>

³² Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 р. № 1127 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 р. №553 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF>

³³ Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12/page>

Передача земельних ділянок у власність чи користування (оренду), із земель, що перебувають у приватній власності громадян і юридичних осіб здійснюється у строки, що визначаються за домовленістю між сторонами договору

Строк дії:

- у випадку передачі у власність та постійне користування — строки не обмежені;
- у випадку передачі в оренду — користування є строковим; строк визначається в договорі за згодою сторін, але не може перевищувати 50 років;
- сервітут — користування може бути постійним (без визначення строку) і строковим (строк визначається в договорі за згодою сторін чи іншим чином);
- суперфіцій — користування може бути строковим та безстроковим, що визначається в договорі за згодою сторін, однак для земельних ділянок державної чи комунальної власності строк надання земельної ділянки у користування не може перевищувати 50 років

(Земельний кодекс України (ст. 98, 102-1 та інші,) Цивільний кодекс України, ч. 1 ст. 19 ст. 4 Закону України «Про оренду землі»)

Платність/безоплатність отримання: надання земельних ділянок у власність чи користування із земель державної або комунальної власності здійснюється у порядку, визначеному законодавством, що поділяється на ряд складових — стадій, частина з яких здійснюється за плату.

Передача земельних ділянок у власність чи користування (оренду), із земель, що перебувають у приватній власності громадян і юридичних осіб здійснюється за плату (безпосередньо оформлення, наприклад, плата за нотаріальне посвідчення цивільно-правової угоди, розробка проекту землеустрою (у випадку необхідності) тощо). Також безпосередньо оренда (користування) земельної ділянки є платною, розмір такої плати визначається в договорі.

Суперфіцій: відповідно до ч. 1 ст. 414 Цивільного кодексу України, власник має право на одержання плати за користування земельною ділянкою.

Сервітут: відповідно до ч. 3 ст. 402 Цивільного кодексу України (ч. 3 ст. 101 Земельного кодексу України), особа, яка користується сервітutom, зобов'язана вносити плату за користування майном, якщо інше не встановлено договором, законом, заповітом або рішенням суду.

Оприлюднення (обов'язкове):

Відповідно до ч. 1, 2 ст. 36 Закону України «Про Державний земельний кадастр», на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, оприлюднюються відомості Державного земельного кадастру (з моменту їх внесення до ДЗК) про: а) межі адміністративно-територіальних одиниць; б) кадастрові номери земельних ділянок; в) межі земельних ділянок; г) цільове призначення земельних ділянок; г) розподіл земель між власниками і користувачами (форма власності, вид речового права); д) обмеження у використанні земель та земельних ділянок; е) зведені дані кількісного та якісного обліку земель; є) нормативну грошову оцінку земель та земельних ділянок; ж) земельні угіддя; з) частини земельної ділянки, на які поширюється дія сервітуту, договору суборенди земельної ділянки; и) координати поворотних точок меж об'єктів кадастру; і) бонітування ґрунтів; ї) інші відомості про земельні ділянки, передбачені статтею 15 та частиною другою статті 30 цього Закону, крім відомостей про реєстраційний номер облікової картки платника податків, серію та номер паспорта громадянина України, місце

проживання, дату народження фізичної особи, які є інформацією з обмеженим доступом та не підлягають відображенню у відкритому доступі.

Згідно з ч. 5 ст. 36 Закону України «Про Державний земельний кадастр», пошук, перегляд, копіювання та роздрукування відомостей з Державного земельного кадастру, оприлюднених на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин:

- зазначених у вищевказаних пунктах «а»-«є», «ї» ч. 1 ст. 36 цього Закону, здійснюються безоплатно,
- зазначених у пунктах «ж»-«і» ч. 1 ст. 36 цього Закону, — за плату, розміри якої встановлюються цим Законом.

Публічна кадастрова карта України знаходиться за посиланням:
<http://map.land.gov.ua/kadastrova-karta>

Отримати витяг із Державного земельного кадастру про земельну ділянку, відомості про власників та користувачів земельних ділянок тощо можна на веб-ресурсі електронних послуг Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру за посиланням:
<https://e.land.gov.ua/>

Отримати інформаційну довідку з Державного реєстру прав на нерухоме майно, перевірити документ, виданий Державним реєстром речових прав на нерухоме майно тощо в режимі он-лайн можна за посиланням (Кабінет електронних сервісів):

https://kap.minjust.gov.ua/services?product_id=1&is_registry=1&keywords=&usertype=all

3.3 Вихідні дані

Відповідно до ч. 1 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 4.3. ДБН А.2.2-3:2014, основними складовими вихідних даних є:

1) **містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки** (документ, що містить комплекс планувальних та архітектурних вимог до проектування і будівництва щодо поверховості та щільності забудови земельної ділянки, відступів будинків і споруд від червоних ліній, меж земельної ділянки, її благоустрою та озеленення, інші вимоги до об'єктів будівництва, встановлені законодавством та містобудівною документацією (п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)). Перелік об'єктів будівництва, для проектування яких містобудівні умови та обмеження не надаються був затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 06.11.2017 р. № 289 (наприклад, серед них названа реконструкція водозахисних дамб, каналів, берегоукріплення (за винятком водойм - джерел господарсько-питного водопостачання) з облаштуванням елементами благоустрою (переїзди, експлуатаційні дороги) та гідротехнічних споруд на дамбах і каналах (водовипуски, шлюзи-регулятори, трубопереїзди тощо (п. 7 Переліку));

2) **технічні умови** (це комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам щодо водопостачання (з урахуванням потреб забезпечення пожежогасіння), тепло-, електро- і газопостачання, водовідведення, зовнішнього освітлення, відведення зливових вод та телекомунікації (ч. 1 ст. 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)). Технічні умови повинні відповідати законодавству, містити достовірну інформацію та обґрунтовані вимоги до об'єктів будівництва, а також відповідати намірам заявника щодо забудови земельної ділянки; у них враховується, що місце приєднання інженерних мереж замовника до магістральних чи інших інженерних мереж розташовується на межі земельної ділянки замовника або за його згодою на території такої земельної ділянки (ч. 3, 4 ст. 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»). Склад, зміст, порядок надання технічних умов визначаються відповідними центральними органами виконавчої влади або державними колегіальними органами (ч. 6 ст. 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»);

3) **завдання на проектування** (визначає обґрунтовані вимоги замовника до планувальних, архітектурних, інженерних і технологічних рішень об'єкта будівництва, його основних параметрів, вартості та організації його будівництва і складається з урахуванням технічних умов, містобудівних умов та обмежень³⁴ (перелік основних даних та вимог вказаний у Додатку Б (довідковому) ДБН А.2.2-3:2014). У завданні на проектування можуть встановлюватися вимоги щодо обґрунтування використання імпортованих матеріалів, виробів, конструкцій та устаткування (з порівнянням технічних та цінових характеристик відповідних вітчизняних матеріально-технічних ресурсів) (ч. 10 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»; п. 3.2.5., 4.3. ДБН А.2.2-3:2014, п. 4.2. Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів № 45). Для об'єктів нового будівництва, реконструкції та технічного переоснащення, фінансування яких буде здійснюватися за рахунок державних капітальних вкладень та/або кредитів (позик), залучених державою або під державні гарантії, завдання на проектування (коригування проекту) складається на підставі схваленого або відібраного в установленому законодавством порядку інвестиційного проекту, яким обґрунтовано доцільність такого будівництва (абз. 2 п. 4.1. Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів № 45).

Інші вихідні дані, які надаються замовником, наведені в Додатку А (довідковий) ДБН А.2.2-3:2014 (наприклад, «вихідні дані та вимоги на розроблення розділу інженерно-технічних

³⁴ Ч. 10 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI; п. 3.2.5. ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» (зі зміною № 1).

заходів цивільного захисту (цивільної оборони) (у разі необхідності)» (п. 4.3. ДБН А.2.2-3:2014).

Перелік вихідних даних, які надаються замовником, визначається при підписанні договору на виконання відповідних стадій проектування (*примітка Додатку А (довідкового) ДБН А.2.2-3:2014*)

Основні нормативно-правові акти: Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (ст. 888 та інші)³⁵; Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV³⁶ (ст. 324 та інші); Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI (ст. 29 та інші); Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV (ст. 7 та інші); Порядок ведення реєстру містобудівних умов та обмежень, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.05.2017 р. № 135³⁷; Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 16.05.2011 р. № 45 (у редакції наказу Мінрегіону від 23.03.2012 р. № 122)³⁸; Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005р. № 668³⁹; Перелік об'єктів будівництва, для проектування яких містобудівні умови та обмеження не надаються був затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 06.11.2017 р. № 289⁴⁰; ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво»⁴¹ (зі зміною № 1)

Місце в процедурі проектування та будівництва:

- 1) містобудівні умови та обмеження — після подання заяви про намір щодо забудови земельної ділянки, що перебуває у власності або користуванні заявника та до розробки проектної документації (*ч. 2 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», ДБН А.2.2-3:2014*)
- 2) технічні умови — після отримання заявником земельної ділянки під будівництво у власність або у користування та до розробки проектної документації
- 3) завдання на проектування — після отримання містобудівних умов та обмежень та до розробки проектної документації

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання: є обов'язковим для будівництва об'єктів

³⁵ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

³⁶ Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/paran2060#n2060>

³⁷ Порядок ведення реєстру містобудівних умов та обмежень, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.05.2017 р. № 135 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0714-17/paran13#n13>

³⁸ Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 16.05.2011 р. № 45 (у редакції наказу Мінрегіону від 23.03.2012 р. № 122) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0651-11>

³⁹ Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. № 668 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/668-2005-%D0%BE>

⁴⁰ Перелік об'єктів будівництва, для проектування яких містобудівні умови та обмеження не надаються був затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 06.11.2017 р. № 289 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1437-17>

⁴¹ ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.afo.com.ua/doc/DBN_A.2.2-3-2014.pdf

Суб'єкт підготовки/видачі:

- 1) містобудівні умови та обмеження — уповноважені органи містобудування та архітектури на підставі містобудівної документації на місцевому рівні (ч. 3 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)
- 2) технічні умови — відповідні центральні органи виконавчої влади та їх територіальні підрозділи, а також інші суб'єкти
- 3) завдання на проектування — складається і затверджується замовником за погодженням із проектувальником (ч. 9 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Строк підготовки/видачі:

- 1) містобудівні умови та обмеження — протягом 10 робочих днів з дня реєстрації заяви замовника про отримання містобудівних умов та обмежень (ч. 6 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»);
- 2) технічні умови — протягом 10 робочих днів з дня реєстрації заяви замовника про отримання технічних умов (абз. 2 ч. 2 ст. 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»);
- 3) завдання на проектування — не визначено законодавством

Строк дії:

- 1) містобудівні умови та обмеження — є чинними до завершення будівництва об'єкта незалежно від зміни замовника та можуть бути змінені за заявою замовника, на виконання приписів головних інспекторів будівельного нагляду центрального органу виконавчої влади, що реалізує держполітику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, або за рішенням суду (ч. 8 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)
- 2) технічні умови — є чинними до завершення будівництва об'єкта незалежно від зміни замовника та можуть бути змінені за згодою замовника (ч. 7 ст. 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»);
- 3) завдання на проектування — не визначено

Платність/безоплатність отримання:

- 1) містобудівні умови та обмеження — безоплатно (ч. 3 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»);
- 2) технічні умови — порядок визначення вартості послуг з надання визначаються відповідними центральними органами виконавчої влади або державними колегіальними органами (ч. 6 ст. 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»);
- 3) завдання на проектування — безоплатно чи в інший спосіб (за домовленістю між сторонами договору) (ст. 888 Цивільного кодексу України)

Оприлюднення (обов'язкове):

- 1) містобудівні умови та обмеження:

- відомості про надані містобудівні умови та обмеження підлягають внесенню до реєстру містобудівних умов та обмежень, який веде відповідний уповноважений орган містобудування та архітектури;
 - доступ користувачів до даних реєстру містобудівних умов та обмежень здійснюється безоплатно через офіційний веб-сайт уповноваженого органу містобудування та архітектури (наприклад, реєстри містобудівних умов та обмежень по Закарпатській області: <https://carpathia.gov.ua/storinka/reyestr-mistobudivnyh-umov-ta-obmezhen>) (ч. 7 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)
- 2) технічні умови — не передбачено законодавством
- 3) завдання на проектування — не передбачено законодавством

3.4 Проектна (проектно-кошторисна) документація на будівництво

Проектна (проектно-кошторисна) документація на будівництво — затверджені текстові та графічні матеріали, якими визначаються містобудівні, об'ємно-планувальні, архітектурні, конструктивні, технічні, організаційні, технологічні рішення, а також кошториси об'єктів будівництва (п. 3.2.17 ДБН А.2.2-3:2014, п. 3 Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві⁴²)

Стадії проектування та види проектної документації взагалі: техніко-економічне обґрунтування (ТЕО); техніко-економічний розрахунок (ТЕР); ескізний проект (ЕП); проект (П); робочий проект (РП); робоча документація (Р) (п. 3.2.24. ДБН А.2.2-3:2014)

Проектна документація для будівництва розробляється з урахуванням вимог містобудівної документації та вихідних даних, має відповідати положенням законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил та затверджується замовником. Не допускається розроблення проектної документації без інженерних вишукувань, що повинні бути виконані відповідно до ДБН А.2.1-1⁴³ на нових земельних ділянках (п. 1 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 4.1. ДБН А.2.2-3:2014)

Законодавством встановлено, що для об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми наслідками (СС2), значними наслідками (СС3), а також комплексів (будов), до складу яких входить хоча б один об'єкт, що за класом наслідків (відповідальності) належить до об'єктів із середніми наслідками (СС2), значними наслідками (СС3) (раніше — до IV та V категорій складності) (до яких відносяться мікро-, міні- та малі ГЕС — прим.) проектування виконується в три стадії, а для об'єктів класу СС2 — в дві або три стадії:

1) техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) (при тристадійному проектуванні) — розробляється на підставі вихідних даних для об'єктів виробничого призначення⁴⁴ та лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури⁴⁵, які потребують детального обґрунтування відповідних рішень та визначення варіантів і доцільності будівництва об'єкта; обґрунтовує основні проектні рішення, потужність виробництва, забезпечення водою і трудовими ресурсами, включаючи вибір конкретної ділянки для будівництва, вартість будівництва та основні техніко-економічні показники тощо (при тристадійному проектуванні).

При підготовці ТЕО повинна здійснюватися всебічна оцінка впливів планованої діяльності на стан навколишнього середовища (ОВНС) згідно з ДБН А.2.2-1⁴⁶; рекомендовані рішення ТЕО мають обґрунтовуватися результатами ОВНС; матеріали ОВНС, оформлені у вигляді спеціальної частини (розділу) документації, є обов'язковою складовою ТЕО;

2) проект (П) (при дво- та тристадійному проектуванні) — розробляється на підставі вихідних даних та схваленої при тристадійному проектуванні попередньої стадії для визначення містобудівних, архітектурних, художніх, екологічних, технічних, організаційних, технологічних, інженерних рішень об'єкта будівництва, його кошторисної вартості.

До складу проектної продукції, що передається замовнику, не входять інженерно-технічні, техніко-економічні, екологічні та інші розрахунки, матеріали проектів-аналогів, а також

⁴² Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. № 668.

⁴³ ДБН А.2.1-1-2014 «Вишукування, проектування і територіальна діяльність. Вишукування. Інженерні вишукування для будівництва» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://dbn.at.ua/_Id/11/1167_DBNInzhenernivu.pdf

⁴⁴ **Об'єкт виробничого призначення** - об'єкт сфери матеріального виробництва (промисловість, сільське господарство, транспорт та зв'язок, будівництво, торгівля, громадське харчування, матеріально-технічне забезпечення та збут) (п. 2 Порядку державного фінансування капітального будівництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1764).

⁴⁵ **Лінійні об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури** — наземні, надземні або підземні лінійні об'єкти для пересування людей, транспортних засобів, вантажів, переміщення рідких та газоподібних продуктів, передачі електроенергії тощо (п. 3.9. ДБН А.2.2-3:2014 (зі зміною № 1)).

⁴⁶ ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС)» (зі зміною №1).

матеріали інженерних вишукувань. Ці матеріали зберігаються у проектувальника згідно з вимогами нормативних документів.

За необхідності виконання науково-дослідних та/або експериментальних робіт у процесі проектування і будівництва, у проектній документації належить наводити їх перелік із стислою характеристикою і обґрунтуваннями необхідності їх виконання;

3) робоча документація (Р) (при дво- та тристадійному проектуванні) — розробляється на підставі затвердженої попередньої стадії за складом згідно з додатком Ж (довідковим) до ДБН А.2.2-3:2014.

За відповідним обґрунтуванням замовник та проектувальник можуть прийняти узгоджене рішення щодо зміни кількості стадій проектування.

За необхідності виконання підготовчих робіт замовник повинен в завданні на проектування передбачати розроблення окремого розділу проектної документації – проект підготовчих робіт (склад та зміст яких визначається ДБН А.3.1-5⁴⁷)

(п. 4.6.2., 4.6.3., 4.7., 5.1., 5.2., 7.1., 7.4., 7.5., 9.1., 9.2. ДБН А.2.2-3:2014; п. 11.2 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

Проектна (проектно-кошторисна) документація щодо мікро-, міні-, малих ГЕС/ГАЕС:

- підлягає оцінці впливу на довкілля (ч. 1 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», ч. 5 ст. 7 Закону України «Про архітектурну діяльність»);

- підлягає експертизі проектів будівництва (ч. 2-5 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», ч. 5 ст. 7 Закону України «Про архітектурну діяльність»);

- затверджується замовником (ч. 4 ст. 7 Закону України «Про архітектурну діяльність»). Затвердження проектної документації на будівництво об'єктів, що споруджуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії, здійснюється у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (ч. 1 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», ч. 3 ст. 7 Закону України «Про архітектурну діяльність»)

Відповідно до ч. 6 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», проектна документація на будівництво об'єктів не потребує погодження державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, юридичними особами, утвореними такими органами. А згідно з ч. 3 ст. 7 Закону України «Про архітектурну діяльність» встановлено, що проектна документація на будівництво об'єктів, розроблена відповідно до містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки, не підлягає погодженню з відповідними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами охорони культурної спадщини, державної санітарно-епідеміологічної служби і природоохоронними органами.

Основні нормативно-правові акти: Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (ст. 877-878, 887-891 та інші); Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (ст. 324 та інші); Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI (ст. 31 та інші); Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV (ст. 7 та інші); Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 16.05.2011 р. № 45 (у редакції наказу Мінрегіону від 23.03.2012 р. № 122); Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи,

⁴⁷ ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-294>

затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 р. № 560⁴⁸; Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005р. № 668; ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво»⁴⁹ (зі зміною № 1)

Місце в процедурі проектування та будівництва: після отримання вихідних даних та до експертизи й затвердження проектів будівництва об'єкта (*ч. 1 ст. 31, ч. 3 ст. 37 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», ДБН А.2.2-3:2014*)

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання: є обов'язковим для будівництва об'єктів.

Суб'єкт підготовки: проектувальник — юридична особа, яка має у своєму складі відповідних виконавців, що згідно із законодавством одержали кваліфікаційний сертифікат, який підтверджує спроможність виконання робіт щодо об'єктів відповідного класу наслідків (відповідальності), або фізична особа, яка згідно з законодавством має такий кваліфікаційний сертифікат. Види (можливі): генеральний проектувальник (генпроектувальник) — проектувальник, який за згодою замовника залучає до виконання робіт третіх осіб (субпроектувальників); субпідрядний проектувальник (субпроектувальник) — проектувальник, який у порядку, визначеному договором підряду та на підставі договору субпідряду, укладеного з генпроектувальником, залучається до виконання робіт.

Особливим суб'єктом є автор проекту — архітектор, який є розробником затвердженого проекту (відноситься до проектувальника).

(*п. 1 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560*)

Вибір генпроектувальника (проектувальника) для розроблення проектної документації об'єктів будівництва, що здійснюється із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, кредитів, наданих під державні гарантії, проводиться відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі»⁵⁰ (*п. 6 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560*)

Строк підготовки/видачі: не визначено законодавством; визначається сторонами в договорі

Строк дії: не визначений

Платність/безоплатність отримання: визначається в договорі (за домовленістю між сторонами договору)

Оприлюднення (обов'язкове): не передбачено законодавством

⁴⁸ Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 р. № 560 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-%D0%BF>

⁴⁹ ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.afo.com.ua/doc/DBN_A.2.2-3-2014.pdf

⁵⁰ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>

3.5 Письмовий звіт експертизи проекту будівництва

Метою проведення експертизи проектів будівництва є визначення якості проектних рішень шляхом виявлення відхилень від вимог до міцності, надійності та довговічності будинків і споруд, їх експлуатаційної безпеки та інженерного забезпечення, у тому числі щодо додержання нормативів з питань створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, санітарного і епідеміологічного благополуччя населення, охорони праці, екології, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, енергозбереження, кошторисної частини проекту будівництва (п. 1 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

Експертиза проектів будівництва комплексів (будов), до складу яких входять об'єкти з різними класами наслідків (відповідальності), проводиться експертними організаціями відповідно до механізму проведення експертизи щодо об'єктів з найвищим класом наслідків (відповідальності), визначеним для окремого об'єкта у складі комплексу, що будується (абз. 5 п. 1 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

До проектної документації на будівництво об'єктів, що підлягають ОВД згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», додаються результати ОВД (абз. 3 ч. 1 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Основні нормативно-правові акти: Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI (ст. 31 інші); Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV (ст. 7 та інші); Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 р. № 560⁵¹, Порядок формування та ведення переліку експертних організацій, що здійснюють експертизу проектів будівництва та Критерії, яким повинні відповідати експертні організації, що здійснюють експертизу проектів будівництва, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 15.08.2017 р. № 204⁵²

Місце в процедурі проектування та будівництва: експертиза є завершальним етапом розроблення проектів будівництва; проводиться після розробки проектної документації на будівництво та до отримання дозволу на виконання будівельних робіт (ч. 1 ст. 31, ч. 3 ст. 37 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 1 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання: є обов'язковим для проектів будівництва об'єктів, які, зокрема: **1)** за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, - щодо додержання нормативів з питань санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, міцності, надійності, довговічності будинків і споруд, їх експлуатаційної безпеки та інженерного забезпечення, у тому числі щодо додержання нормативів з питань створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших

⁵¹ Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 р. № 560 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-%D0%BF>

⁵² Порядок формування та ведення переліку експертних організацій, що здійснюють експертизу проектів будівництва та Критерії, яким повинні відповідати експертні організації, що здійснюють експертизу проектів будівництва, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 15.08.2017 р. № 204 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1140-17/paran8#n8>

маломобільних груп населення; **2)** підлягають ОВД згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля»; **3)** споруджуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії, якщо їх кошторисна вартість перевищує 300 тисяч гривень, - щодо кошторисної частини проектної документації (ч. 4 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Поділ проекту будівництва на стадії техніко-економічного обґрунтування, техніко-економічного розрахунку чи ескізного проекту на черги не звільняє від необхідності обов'язкового проведення експертизи проектної документації на окрему чергу, що підлягає затвердженню в установленому порядку (абз. 7 п. 10 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

Експертизі також підлягають проектні рішення в частині, що не відповідає раніше затвердженому проекту будівництва (абз. 1 п. 11 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

Згідно з ч. 7 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», правильність визначення класу наслідків (відповідальності) перевіряється під час проведення експертизи проектів (у випадках, коли здійснення такої експертизи є обов'язковим відповідно до закону).

Суб'єкт видачі: експертними організаціями незалежно від форми власності, які відповідають критеріям, визначеним Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Мінрегіон), відомості про які внесені до переліку експертних організацій. До проведення експертизи залучаються (у тому числі на підставі цивільно-правових договорів) експерти з питань санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, які пройшли професійну атестацію, що проводилася із залученням представників відповідних центральних органів виконавчої влади, та отримали відповідний кваліфікаційний сертифікат (абз. 1 ч. 2 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Орган (організація), що формує перелік експертних організацій, оприлюднює його на своєму офіційному веб-сайті (<http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diynalnosti/building/reystre-atestovanih-osib/eksperti>) у вільному безоплатному доступі та підтримує в актуальному стані на підставі інформації, яка щоквартально подається експертними організаціями. У разі встановлення невідповідності експертної організації визначеним критеріям відомості про таку організацію виключаються з переліку експертних організацій (абз. 1 ч. 2 ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Експертна організація, яка проводить експертизу, визначається замовником будівництва. Експертизу не може проводити розробник проекту будівництва (п. 8 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

Експертиза проектів будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із значними наслідками (СС3), що споруджуються за рахунок бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії, проводиться експертними організаціями із статусом юридичної особи, які відповідають визначеним Мінрегіоном критеріям, в складі яких не менш як 80 відсотків експертів працюють на постійній основі та отримали відповідний кваліфікаційний сертифікат за напрямом проведення експертизи і мають філії (представництва) у регіонах, на території яких реалізуються проекти будівництва (абз. 4 п. 1 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

Строк підготовки/видачі: не повинен перевищувати:

- для об'єктів, які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками (відповідальності), — 30 календарних днів;
- для об'єктів щодо яких проводиться оцінка їх впливу на навколишнє природне середовище, — 90 календарних днів

(абз. 1-3 п. 14 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)

Строк дії: не обмежений законодавством

Платність/безоплатність отримання: визначається в договорі (за домовленістю між сторонами договору)

Проведення експертизи здійснюється за договорами, укладеними між замовником експертизи та експертною організацією згідно із законодавством *(абз. 2 п. 13 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи № 560)*.

Оприлюднення (обов'язкове): не передбачено законодавством

3.6 Дозвіл на виконання будівельних робіт⁵³ (а також підготовчих робіт⁵⁴)

Відповідно до ч. 2 ст. 35 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 4 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт, на підставі дозволу на виконання будівельних робіт може здійснюватися виконання підготовчих робіт.

Також замовник може виконувати підготовчі роботи, визначені будівельними нормами, стандартами і правилами, після набуття права на земельну ділянку та відповідно до її цільового призначення, з повідомленням органу державного архітектурно-будівельного контролю (ч. 1 ст. 35 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»). При чому, повідомлення про початок виконання підготовчих робіт не дає права на виконання будівельних робіт (ч. 3 ст. 35 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»).

Документи, що надають право на виконання підготовчих робіт, діють лише до моменту отримання права на виконання будівельних робіт (п. 6 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт).

Основні нормативно-правові акти: Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI (ст. 34, 37 та інші); Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 р. № 2806-IV; Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI (п. 32 Переліку, розміщеного в Додатку до даного Закону); Порядок виконання підготовчих та будівельних робіт, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 р. № 747); Перелік будівельних робіт, які не потребують документів, що дають право на їх виконання, та після закінчення яких об'єкт не підлягає прийняттю в експлуатацію, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 406⁵⁵

Місце в процедурі проектування та будівництва: до початку виконання будівельних робіт (ч. 1 ст. 37 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання: є обов'язковим для правомірного виконання будівельних робіт; надає право на: **а)** виконання будівельних робіт на об'єктах будівництва, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками або підлягають ОВД згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (разом із документом, що посвідчує право власності чи користування земельною ділянкою, або договором суперфіцію (чи сервітутом — прим.)); **б)** виконання підготовчих робіт у випадках, передбачених законодавством; **в)** підключення об'єкта будівництва до інженерних мереж та споруд; видалення зелених насаджень у межах будівельного майданчика (інших документів дозвільного характеру не вимагається). Натомість виконання будівельних робіт без вказаного дозволу вважається самочинним будівництвом і тягне за собою відповідальність згідно із законом (ч. 1, 2 ст. 37, ч. 7 ст. 34

⁵³ **Будівельні роботи** — роботи з нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту (п. 2 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 р. № 747)).

⁵⁴ **Підготовчі роботи** — роботи з підготовки земельної ділянки, влаштування огороження будівельного майданчика та знесення будівель і споруд, порушення елементів благоустрою в межах відведеної земельної ділянки, вишукувальні роботи, роботи із спорудження тимчасових виробничих та побутових споруд, необхідних для організації і обслуговування будівництва, улаштування під'їзних шляхів, складування будівельних матеріалів, підведення тимчасових інженерних мереж, а також з винесення інженерних мереж та видалення зелених насаджень (п. 2 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 р. № 747)).

⁵⁵ Перелік будівельних робіт, які не потребують документів, що дають право на їх виконання, та після закінчення яких об'єкт не підлягає прийняттю в експлуатацію, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 406 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/406-2017-%D0%BF/paran27#n27>

Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 5 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт № 466)

Згідно з п. 5 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт, будівельні роботи можуть виконуватись замовником лише після отримання документа, що посвідчує право власності чи користування, або договору суперфіції (чи сервітуту — прим.) та видачі замовнику дозволу на виконання будівельних робіт — щодо об'єктів, які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками.

Згідно з абз. 2 ч. 2 ст. 35 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», за наявності дозволу на виконання будівельних робіт отримання замовником та генеральним підрядником чи підрядником (у разі якщо будівельні роботи виконуються без залучення субпідрядників) інших документів дозвільного характеру для виконання будівельних робіт та видалення зелених насаджень у межах будівельного майданчика не вимагається.

Також у ч. 2 ст. 35 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» проголошено, що виконання підготовчих робіт без подання повідомлення про початок виконання підготовчих робіт, повідомлення про початок виконання будівельних робіт — забороняється.

Суб'єкт видачі: органи державного архітектурно-будівельного контролю (ч. 2 ст. 37 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Строк підготовки/видачі: протягом 10 робочих днів з дня реєстрації Заявником заяви про отримання дозволу у відповідного органу державного архітектурно-будівельного контролю (ч. 2 ст. 37 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 29 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт № 466)

Відповідно до ч. 5 ст. 37 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», у разі якщо в установлений строк органом держархбудконтролю не видано дозвіл на виконання будівельних робіт або відмову в його видачі, замовник звертається до ДАБІ, для вжиття протягом 10 робочих днів заходів, пов'язаних з видачею зазначеного дозволу або відмовою в його видачі. У разі якщо протягом зазначеного строку цього не буде зроблено, право на виконання будівельних робіт виникає на десятий робочий день з дня реєстрації письмового звернення, направленого рекомендованим листом до ДАБІ, а дозвіл вважається виданим.

Строк дії: є чинним до завершення будівництва (ч. 2 ст. 34 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Відповідно до ч. 7 ст. 37 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», у разі якщо право на будівництво об'єкта передано іншому замовникові або змінено генпідрядника чи підрядника (якщо будівельні роботи виконуються без залучення субпідрядників), а також у разі коригування проектної документації замовник протягом 3 робочих днів повідомляє про такі зміни відповідний орган держархбудконтролю з поданням засвідчених у встановленому порядку копій документів, що підтверджують зазначені зміни. Продовження виконання будівельних робіт без такого повідомлення забороняється. А у разі зміни осіб, відповідальних за проведення авторського і технічного нагляду, або відповідальних виконавців робіт замовник повідомляє відповідний орган держархбудконтролю про такі зміни з поданням засвідчених в установленому порядку копій документів, що підтверджують зазначені зміни, протягом 3 днів з дня їх настання.

Платність/безоплатність отримання: безоплатно (ч. 2 ст. 37 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Оприлюднення (обов'язкове):

- інформація про дозвіл на виконання будівельних робіт, документ, що дає право на виконання підготовчих робіт (реєстраційний номер, дата видачі, найменування органу державного архітектурно-будівельного контролю, який здійснив дії щодо внесення даних до реєстру і здійснює контроль за будівництвом об'єкта), а також відомості про найменування, клас наслідків (відповідальності) об'єкта, зображення об'єкта та його основні техніко-економічні показники, замовника та підрядників тощо розміщуються на відповідному стенді завдовжки не менше ніж 1,5 метра і завширшки не менше ніж 1 метр, що встановлюється на будівельному майданчику в доступному для огляду місці;

- Державна архітектурно-будівельна інспекція України (ДАБІ) веде Єдиний реєстр документів, що дають, зокрема, право на виконання будівельних робіт, відомостей про їх повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання (в тому числі до цього реєстру вносяться відомості про скасування права на виконання підготовчих робіт). Доступ користувачів до даних реєстру здійснюється безоплатно через офіційний веб-сайт ДАБІ — <http://www.dabi.gov.ua>

(ч. 3, 6 ст. 34, ч. 9 ст. 35 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 12 Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт)

3.7 Сертифікат про прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками

Видається на підставі Акту готовності об'єкта до експлуатації (*ч. 2 ст. 39 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»*). Згідно з ч. 2, 3 ст. 9 Закону України «Про архітектурну діяльність», архітектор - автор проекту або уповноважена ним особа бере участь у прийнятті в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта архітектури та підписує відповідний акт; а без підпису архітектора - автора проекту або уповноваженої ним особи — такий акт є недійсним.

Основні нормативно-правові акти: Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI (ст. 39 та інші); Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV (ст. 9 та інші); Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 р. № 2806-IV; Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI (п. 121 Переліку, розміщеного в Додатку до даного Закону); Порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, Порядок внесення плати за видачу сертифіката, який видається у разі прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, та її розмір, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 461⁵⁶; Перелік будівельних робіт, які не потребують документів, що дають право на їх виконання, та після закінчення яких об'єкт не підлягає прийняттю в експлуатацію, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 406

Місце в процедурі проектування та будівництва: після закінчення виконання всіх будівельних робіт, передбачених проектною документацією, монтажу та випробування обладнання (здійснення пусконаладжуваних робіт за технологічним регламентом, передбаченим проектом будівництва, створення безпечних умов для роботи виробничого персоналу та перебування людей відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки, пожежної та техногенної безпеки, екологічних і санітарних норм), підписання Акту готовності об'єкта до експлуатації та до початку експлуатації (*ч. 1, 2 ст. 39 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»*)

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання: є обов'язковим для правомірної експлуатації; надає право на експлуатацію на закінчених будівництвом об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, а також комплексів (будов), до складу яких входять об'єкти з різними класами наслідків (відповідальності); є підставою для укладення договорів про постачання на прийнятий в експлуатацію об'єкт необхідних для його функціонування ресурсів — води, газу, тепла, електроенергії, включення даних про такий об'єкт до державної статистичної звітності та оформлення права власності на нього. Підключення закінченого будівництвом об'єкта, прийнятого в експлуатацію, до інженерних мереж здійснюється протягом десяти днів з дня відповідного звернення замовника до осіб, які є власниками відповідних елементів інженерної інфраструктури або здійснюють їх експлуатацію. Натомість експлуатація закінчених будівництвом об'єктів, не прийнятих в експлуатацію, забороняється (*ч. 2, 8, 9 ст. 39 Закону*

⁵⁶ Порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, Порядок внесення плати за видачу сертифіката, який видається у разі прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, та її розмір, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 461 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-%D0%BF>

України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 3, 9, 12, 13 Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів № 461)

Суб'єкт видачі: органи державного архітектурно-будівельного контролю (ч. 2 ст. 39 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

Строк підготовки/видачі: протягом 10 робочих днів з дня подання заяви про прийняття в експлуатацію об'єкта та видачу сертифіката, до якої додається акт готовності об'єкта до експлуатації (ч. 4 ст. 39 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 27 Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів № 461)

Строк дії: не визначено, однак передбачено, що замовник (уповноважена ним особа) має зберігати його протягом всього періоду експлуатації об'єкта (п. 27 Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів № 461)

Платність/безоплатність отримання: платно. Відповідно до ч. 2 ст. 39 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», п. 3 Порядку внесення плати за видачу сертифіката, який видається у разі прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, та її розмір № 461, розмір плати за видачу сертифіката становить для закінчених будівництвом об'єктів:

- із середніми (СС2) наслідками - 4,6 прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- із значними (СС3) наслідками - 5,2 прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Оприлюднення (обов'язкове): Державна архітектурно-будівельна інспекція України (ДАБІ) веде Єдиний реєстр документів, що засвідчують, зокрема, прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, відомостей про їх повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання. Доступ користувачів до даних реєстру здійснюється безоплатно через офіційний веб-сайт ДАБІ — <http://www.dabi.gov.ua> (ч. 3 ст. 34 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»)

3.8 Дозвіл на спеціальне водокористування

Відповідно до ч. 1 ст. 48 Водного кодексу України, спеціальне водокористування — це забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, включаючи забір води та скидання забруднюючих речовин із зворотними водами із застосуванням каналів.

Основні нормативно-правові акти: Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР (ст. 48, 49, 66 та інші); Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI (п. 70 Переліку, розміщеного в Додатку до даного Закону); Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 р. № 755-IV⁵⁷; Порядок видачі дозволів на спеціальне водокористування, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. № 321⁵⁸; наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження форми дозволу на спеціальне водокористування та форми нормативного розрахунку водокористування і водовідведення» від 23.06.2017 р. № 234⁵⁹

Місце в процедурі проектування та будівництва: до початку спеціального використання водних об'єктів (п. 9 ч. 1 ст. 44, ч. 1 ст. 49 Водного кодексу України)

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання: є обов'язковим для використання водних об'єктів/надає право на спеціальне водокористування водних об'єктів (п. 9 ч. 1 ст. 44, ч. 1 ст. 49 Водного кодексу України)

Суб'єкт видачі: територіальні органи Державного агентства водних ресурсів України (Держводагентства), а у разі використання води водних об'єктів у зоні відчуження та зоні безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, — Держводагентством (ч. 2 ст. 49 Водного кодексу України, п. 2 Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування № 321)

Особливість: Держводагенство та його територіальні органи, які приймають рішення про видачу дозволу (надалі — дозвільні органи), зобов'язані протягом 5 робочих днів з дня надходження заяви про отримання дозволу надіслати в електронній формі копії документів щодо обґрунтування потреби у воді з помісячним нормативним розрахунком водокористування і водовідведення, а також опису та схем місць забору води та скидання зворотних вод до:

- Держгеонадр — у разі використання підземних вод;
- МОЗ — у разі використання вод водних об'єктів, віднесених до категорії лікувальних.

Держгеонадра і МОЗ зобов'язані протягом 15 календарних днів з дня одержання в електронній формі копій документів надати безоплатно органу, що приймає рішення про видачу дозволу, висновки в електронній формі щодо можливості його видачі.

Дозвільні органи під час прийняття рішення про видачу дозволу або про відмову в його видачі враховують відповідні висновки Держгеонадр та МОЗ.

⁵⁷ Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 р. № 755-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

⁵⁸ Порядок видачі дозволів на спеціальне водокористування, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. № 321 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF>

⁵⁹ наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження форми дозволу на спеціальне водокористування та форми нормативного розрахунку водокористування і водовідведення» від 23.06.2017 р. № 234 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0887-17/paran15#n15>

У разі ненадання протягом встановленого строку висновку щодо можливості видачі дозволу вважається, що Держгеонадра або МОЗ не заперечує проти видачі такого дозволу

(ч. 9-13 ст. 49 Водного кодексу України, абз. 2-8 п. 4 Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування № 321)

Строк підготовки/видачі: протягом 30 календарних днів з дня надходження заяви та документів, необхідних для видачі дозволу *(ч. 8 ст. 49 Водного кодексу України, абз. 1 п. 4 Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування № 321)*

Строк дії: спеціальне водокористування може бути короткостроковим (на 3 роки) або довгостроковим (від 3 до 25 років).

У разі необхідності строк спеціального водокористування може бути продовжено на період, що не перевищує відповідно короткострокового або довгострокового водокористування.

Строки спеціального водокористування встановлюються органами, які видали дозвіл

(ч. 1, 3 ст. 50 Водного кодексу України, п. 6 Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування № 321)

Платність/безоплатність отримання: безоплатно (однак, саме спеціальне водокористування є платним) *(ч. 1, 4 ст. 49 Водного кодексу України, п. 7 Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування № 321)*

Оприлюднення (обов'язкове): відомості про видачу дозволу на спеціальне водокористування з 1 січня 2019 року вносяться до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (реєстр на веб-сайті Міністерства юстиції України за посиланнями: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>, а також посиланням: https://kap.minjust.gov.ua/services?product_id=1&is_registry=1&keywords=&usertype=all (Кабінет електронних сервісів)) відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» *(п. 5 постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 459» від 13.03.2002 р. № 321⁶⁰)*.

Інформація про видані дозволи на спеціальне водокористування розміщена на веб-сайті Державного агентства водних ресурсів України за наступним посиланням: <http://davr.gov.ua/informaciya-pro-vidani-dozvoli-na-specialne-vodokoristuvannya>

⁶⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10.08.1992 р. № 459» від 13.03.2002 р. № 321 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF>

3.9 Дозвіл на початок виконання робіт підвищеної небезпеки

Дозвіл на початок виконання робіт підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, а саме:

- **Дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки** (специфіка: одним із документів для отримання дозволу є висновок експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання під час виконання заявлених робіт);
- **Дозвіл на експлуатацію машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки** (специфіка: одним із документів для отримання дозволу є висновок експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання під час експлуатації заявлених машин, механізмів, устаткування та їх відповідності вимогам законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки);
- **Дозвіл на застосування машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки** (специфіка: одним із документів для отримання дозволу є висновок експертизи відповідності таких машин, механізмів, устаткування вимогам законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки);

(п. 9 Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки)

Роботодавець, який отримав дозвіл і має намір виконувати роботи підвищеної небезпеки та/або експлуатувати (застосовувати) машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки (у тому числі відокремленим підрозділом), повинен письмово повідомити про це територіальний орган Держпраці за місцем виконання таких робіт та/або експлуатації (застосування) таких машин, механізмів, устаткування не пізніше ніж за 10 робочих днів до початку їх виконання та/або експлуатації (застосування) з наданням копії дозволу.

(п. 14 Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки)

Основні нормативно-правові акти: Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 р. № 2806-IV; Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI (п. 48 Переліку, розміщеного в Додатку до даного Закону); Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2694-XII⁶¹ (ст. 21 та інші), Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 р. № 755-IV; Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1107⁶², Порядок визначення граничного розміру тарифу на проведення експертизи стану безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.2009 р. № 1251⁶³

⁶¹ Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2694-XII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2694-12/paran148#n148>

⁶² Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1107 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF>

⁶³ Порядок визначення граничного розміру тарифу на проведення експертизи стану безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.2009 р. № 1251 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1251-2009-%D0%BF>

Місце в процедурі проектування та будівництва: для здійснення будівництва та експлуатації (наприклад, до початку виконання будівельних робіт з будівництва підземних споруд об'єктів малої гідроенергетики; монтажу, налагодження механізмів, устаткування підвищеної небезпеки) (ст. 21 Закону України «Про охорону праці», Додатку 2 та інших норм Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки)

Обов'язковість та юридичний наслідок отримання/виконання: є обов'язковим для правомірного будівництва та експлуатації певних об'єктів підвищеної небезпеки, а також правомірної експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (ч. 3 ст. 21 Закону України «Про охорону праці»).

Особливості: **1)** відповідно до ч. 3 ст. 21 Закону України «Про охорону праці», на застосування машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки ще виробник або постачальник устаткування підвищеної небезпеки отримує дозвіл до прийняття зобов'язань на постачання. Одержання дозволу не вимагається у разі експлуатації (застосування) устаткування підвищеної небезпеки, яке прийнято в експлуатацію з видачею відповідного сертифіката, а також у разі реєстрації машин, механізмів, устаткування підвищеної Державною службою України з питань праці; **2)** згідно з ч. 9 ст. 21 Закону України «Про охорону праці», набуття права на виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатації (застосування) машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки може здійснюватися на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з охорони праці. Переліки видів робіт, машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки, виконання або експлуатація (застосування) яких може здійснюватися на підставі такої декларації, встановлюються Кабінетом Міністрів України; **3)** технологічні процеси, машини, механізми, устаткування, транспортні засоби, хімічні речовини і їх сполуки та інша небезпечна продукція, придбані за кордоном, допускаються в експлуатацію (до застосування) лише за умови проведення експертизи на відповідність їх нормативно-правовим актам з охорони праці, що чинні на території України (ч. 18 ст. 21 Закону України «Про охорону праці»);

Натомість, у разі коли роботодавець не одержав зазначеного дозволу, місцевий орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, за поданням Державної служби України з питань праці, вживає заходів до скасування держреєстрації цього підприємства за умови, якщо протягом місяця від часу виявлення вказаних недоліків роботодавця не провів належних заходів з їх усунення (ч. 17 ст. 21 Закону України «Про охорону праці»).

Суб'єкт видачі: Державна служба України з питань праці (Держпраці) та її територіальні органи (ч. 10 ст. 21 Закону України «Про охорону праці», п. 1 Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки № 1107)

Строк підготовки/видачі: протягом 10 робочих днів з дня надходження заяви на одержання дозволу та необхідних документів (ч. 10 ст. 21 Закону України «Про охорону праці»)

Відповідно до п. 10 Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки № 1107, у разі коли в установлений строк роботодавцеві, виробникові або постачальникові не видано або не надіслано дозвіл чи рішення про відмову у його видачі, він має право через 10 робочих днів з дня закінчення такого строку виконувати роботи підвищеної небезпеки та/або експлуатувати (застосовувати) машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки, зазначені в його заяві, згідно із Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

Строк дії: а) дозволу на виконання робіт або на експлуатацію машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки — п'ять років (з подальшим його продовженням); б) дозволу на застосування машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки — безстроково (ч. 3 ст. 21 Закону України «Про охорону праці»)

Платність/безоплатність отримання: безоплатно (однак, на підставі платного висновку експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва, відповідності суб'єкта господарювання (див. вище перелік цих висновків), проведеної експертно-технічними центрами, які належать до сфери управління Держпраці, або незалежними експертними організаціями, які забезпечують науково-технічну підтримку державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці) (ч. 3 ст. 21 Закону України «Про охорону праці»)

Оприлюднення (обов'язкове): Держпраці та її територіальні органи:

- ведуть реєстр дозволів, узагальнюють інформацію про видані та анульовані дозволи і оприлюднюють її у ЗМІ та на власному веб-сайті (<http://dsp.gov.ua/reiestr-dozvoliv-na-vykonannia-robit-pidvyshchenoi-nebezpeky/>), а також
- вносять до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомості про дозволи (реєстр на веб-сайті Міністерства юстиції України за посиланнями: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>, а також посиланням: https://kap.minjust.gov.ua/services?product_id=1&is_registry=1&keywords=&usertype=all (Кабінет електронних сервісів)

(п. 20 Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки № 1107)

4. Список використаних джерел

- 1) Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80/page2?text=%E4%EE%E2%EA%B3%EB%EB%FF#w15>
- 2) Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
- 3) Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran3598#n3598>
- 4) Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/paran2060#n2060>
- 5) Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2694-XII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2694-12/paran148#n148>
- 6) Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-XII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
- 7) Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/687-14>
- 8) Закон України «Про оренду землі» від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/161-14>
- 9) Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 р. № 555-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/555-15>
- 10) Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 р. № 755-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
- 11) Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 р. № 2806-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>
- 12) Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
- 13) Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3392-17?nreg=3392-17&find=1&text=%E4%EE%E2%EA%B3%EB%EB%FF&x=0&y=0#w11>
- 14) Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>
- 15) Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
- 16) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення містобудівної діяльності» від 17.01.2017 р. № 1817-VIII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1817-19>
- 17) Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. № 2059-VIII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
- 18) Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
- 19) Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2010 р. № 243 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF>
- 20) Порядок державного фінансування капітального будівництва, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1764 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1764-2001-%D0%BF>
- 21) Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10.08.1992 р. № 459» від 13.03.2002 р. № 321 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF>

- 22) Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження форм державного акта на право власності на земельну ділянку та державного акта на право постійного користування земельною ділянкою» від 02.04.2002 р. № 449 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/449-2002-%D0%BF>
- 23) Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. № 668 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/668-2005-%D0%BF>
- 24) Порядок визначення граничного розміру тарифу на проведення експертизи стану безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.2009 р. № 1251 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1251-2009-%D0%BF>
- 25) Порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, Порядок внесення плати за видачу сертифіката, який видається у разі прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, та її розмір, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 461 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-%D0%BF>
- 26) Порядок виконання підготовчих та будівельних робіт, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 р. № 747 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-%D0%BF>
- 27) Порядок віднесення об'єктів будівництва до IV і V категорії складності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.04.2011 р. № 557 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/557-2011-%D0%BF>
- 28) Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 р. № 560 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-%D0%BF>
- 29) Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1107 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF>
- 30) Порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1141 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1141-2011-%D0%BF/page>
- 31) Порядок інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.2013 р. № 483 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/483-2013-%D0%BF>
- 32) Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 р. № 808 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/808-2013-%D0%BF>
- 33) Перелік будівельних робіт, які не потребують документів, що дають право на їх виконання, та після закінчення яких об'єкт не підлягає прийняттю в експлуатацію, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 406 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/406-2017-%D0%BF/paran27#n27>
- 34) Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 р. № 1127 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 р. № 553 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF>
- 35) Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 989 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/989-2017-%D0%BF>
- 36) Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1026 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF/paran79#n79>
- 37) Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12/page>
- 38) Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства

- України 16.05.2011 р. № 45 (у редакції наказу Мінрегіону від 23.03.2012 р. № 122) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0651-11>
- 39) Порядок ведення реєстру містобудівних умов та обмежень, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.05.2017 р. № 135 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0714-17/paran13#n13>
- 40) Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження форми дозволу на спеціальне водокористування та форми нормативного розрахунку водокористування і водовідведення» від 23.06.2017 р. № 234 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0887-17/paran15#n15>
- 41) Порядок формування та ведення переліку експертних організацій, що здійснюють експертизу проектів будівництва та Критерії, яким повинні відповідати експертні організації, що здійснюють експертизу проектів будівництва, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 15.08.2017 р. № 204 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1140-17/paran8#n8>
- 42) Перелік об'єктів будівництва, для проектування яких містобудівні умови та обмеження не надаються був затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 06.11.2017 р. № 289 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1437-17>
- 43) ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС)» (зі зміною №1) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-794>
- 44) ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2003 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва (зі зміною 1) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dbn.co.ua/load/normativy/dstu/5-1-0-1032>
- 45) ДБН А.2.1-1-2014 «Вишукування, проектування і територіальна діяльність. Вишукування. Інженерні вишукування для будівництва» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://dbn.at.ua/_ld/11/1167_DBNInzhenernivu.pdf
- 46) ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.afo.com.ua/doc/DBN_A.2.2-3-2014.pdf
- 47) ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-294>